

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

8. maj 2025*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF –
urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 2, litra b) – begrebet »forbruger« –
aftale med dobbelt formål – landbruger, der har indgået en aftale om køb af et gode både til sin
landbrugsbedrift og til brug i hjemmet – indre marked for elektricitet – direktiv 2009/72/EF –
artikel 3, stk. 7 – bilag I, stk. 1, litra a) – privatkunde –
tidsbegrænset fastpriseelektricitetsleveringskontrakt – konventionalbod for førtidig opsigelse –
national lovgivning, der begrænser bodens størrelse til »de udgifter og den kompensation, der
følger af kontraktens indhold««

I sag C-410/23 [Pielatak]ⁱ,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd
Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen) ved afgørelse af
26. maj 2023, indgået til Domstolen den 3. juli 2023, i sagen,

I. SA

mod

S.J.,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, I. Jarukaitis (refererende dommer), og dommerne N.
Jääskinen, A. Arabadjiev, M. Condrinzi og R. Frendo,

generaladvokat: A. Rantos

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,

* Processprog: polsk.

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

– Europa-Kommissionen ved O. Beynet, M. Owsiany-Hornung og T. Scharf, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, litra b) og c), i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) og artikel 3, stk. 5 og 7, samt punkt 1, litra a) og e), i bilag I Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/72/EF af 13. juli 2009 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ophævelse af direktiv 2003/54/EF (EUT 2009, L 211, s. 55).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem I. S.A., der er elleverandør (herefter »leverandøren«), og S.J., der er en landbruger, vedrørende betaling af en konventionalbod som følge af sidstnævntes førtidige opsigelse af en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt, som disse parter havde indgået.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 93/13/EF

- 3 Artikel 2 i direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved

[...]

- b) »forbruger«: en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv
- c) »erhvervsdrivende«: en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler handler som led i sit erhverv, hvad enten det er offentligt eller privat.«

Direktiv 2009/72

- 4 Følgende fremgik af 3., 7., 8., 51., 52., 54. og 57. betragtning til direktiv 2009/72:

»(3) De rettigheder, der er sikret EU-borgerne i traktaten [...], kan kun udøves i et helt åbent marked, hvor alle forbrugere frit kan vælge leverandør, og alle leverandører frit kan levere til deres kunder.

[...]

- (7) Kommissionens meddelelse [til Det Europæiske Råd og Europa-Parlamentet] af 10. januar 2007 »En energipolitik for Europa« [COM(2007) 1 final] fremhæver, hvor vigtigt det er at fuldføre det indre marked for elektricitet og skabe lige vilkår for alle elektricitetsvirksomheder, der er etableret i [Det Europæiske Fællesskab]. [...]
- (8) For at sikre konkurrence og elektricitetsforsyning til den mest konkurrencedygtige pris bør medlemsstaterne og de nationale regulerende myndigheder lette grænseoverskridende adgang for nye leverandører af elektricitet fra forskellige energikilder samt for nye leverandører af energiproduktion.

[...]

- (51) Dette direktiv bør fokusere på forbrugernes interesser, og ydelsernes kvalitet bør være en central del af elektricitetsvirksomhedernes ansvar. Det er nødvendigt at styrke og sikre forbrugernes eksisterende rettigheder, og dette bør indebære øget gennemsigtighed. Forbrugerbeskyttelsen bør sikre, at alle forbrugere på bredere europæisk plan drager fordel af et konkurrencebaseret marked. Forbrugerrettighederne bør håndhæves af medlemsstaterne eller, hvis en medlemsstat har fastsat dette, af de regulerende myndigheder.
- (52) Forbrugerne bør råde over klare og forståelige oplysninger om deres rettigheder i forhold til energisektoren. [...]

[...]

- (54) En effektiv bilæggelse af tvister, der er tilgængelig for alle forbrugere, sikrer en øget forbrugerbeskyttelse. [...]

[...]

- (57) Fremme af fair konkurrence og let adgang for forskellige leverandører samt fremme af ny elektricitetsproduktionskapacitet bør have afgørende betydning for medlemsstaterne for at give forbrugerne mulighed for at udnytte muligheder ved et liberaliseret indre marked for elektricitet.«

- 5 Dette direktivs artikel 1 med overskriften »Genstand og anvendelsesområde« foreskrev:

»I dette direktiv fastsættes fælles regler for produktion, transmission, distribution og forsyning af elektricitet samt for forbrugerbeskyttelse med henblik på at forbedre og integrere konkurrencebaserede elektricitetsmarkeder i Fællesskabet. [...]«

- 6 Nævnte direktivs artikel 2 indeholdt følgende definitioner:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

7. »kunde«: grossist eller endelig elektricitetskunde

[...]

9. »endelig kunde«: kunde, der køber elektricitet til eget brug
10. »privatkunde«: kunde, der køber elektricitet til eget husholdningsforbrug, men ikke til erhvervsmæssig virksomhed
11. »erhvervskunde«: en fysisk eller juridisk person, der køber elektricitet, der ikke er til brug i deres egen husholdning; udtrykket »erhvervskunder« omfatter også producenter og grossister
12. »privilegeret kunde«: kunde, som frit kan købe elektricitet fra en leverandør efter eget valg, jf. artikel 33

[...]«

- 7 Samme direktivs artikel 3 med overskriften »Offentlige serviceforpligtelser og forbrugerbeskyttelse« fastsatte følgende i stk. 5 og 7:

»5. Medlemsstaterne sikrer, at

- a) det er muligt for kunder, samtidig med at aftalens betingelser overholdes, der ønsker at skifte leverandør, at få den/de pågældende operatør(er) til at effektuere dette skift inden for tre uger
- b) kunder har ret til at modtage alle relevante forbrugsdata.

Medlemsstaterne sikrer, at alle kunder på en ikke-diskriminerende måde sikres rettighederne i litra a) og b) med hensyn til priser, indsats eller tid.

[...]

7. Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger til at beskytte de endelige kunder og sikrer især, at der er passende sikkerhedsforanstaltninger, der beskytter sårbare kunder. [...] De sikrer et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, især for så vidt angår gennemsigtighed i kontraktbetingelser og -vilkår, almindelig information og ordninger for bilæggelse af tvister. Medlemsstaterne sikrer, at privilegerede kunder reelt let kan skifte til en ny leverandør. Med hensyn til i det mindste privatkunder omfatter disse foranstaltninger de tiltag, der omhandles i bilag I.«

- 8 Artikel 33 i direktiv 2009/72 med overskriften »Markedsåbning og gensidighed« præciserede følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne sikrer, at de privilegerede kunder omfatter:

[...]

- c) fra den 1. juli 2007: alle kunder.«

- 9 Dette direktivs artikel 37 med overskriften »Den regulerende myndigheds opgaver og beføjelser« bestemte i stk. 1:

»Den regulerende myndighed har følgende opgaver:

[...]

- l) at respektere kontraktfrihed[...] hvad angår afbrydelige forsyningskontrakter samt langtidskontrakter, såfremt de er forenelige med fællesskabsretten og i overensstemmelse med Fællesskabets politikker

[...]«

- 10 Bilag I til nævnte direktiv med overskriften »Foranstaltninger vedrørende forbrugerbeskyttelse« bestemte i punkt 1:

»Med forbehold af Fællesskabets bestemmelser om forbrugerbeskyttelse, særlig Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg [(EFT 1997, L 144, s. 19)] og [direktiv 93/13], skal de foranstaltninger, der henvises til i artikel 3, sikre, at kunder:

- a) har ret til en kontrakt med deres elleverandør, idet der i kontrakten angives følgende:

[...]

- kontraktens løbetid, betingelserne for fornyelse og afslutning af ydelserne og af kontrakten samt hvorvidt der er muligt at opsige kontrakten uden omkostninger

[...]

Betingelserne skal være rimelige og velkendte på forhånd. Under alle omstændigheder bør der gives oplysning om betingelserne forud for kontraktens indgåelse eller bekræftelse. [...]

[...]

- e) ikke skal betale for at skifte leverandør

[...]«

- 11 Direktiv 2009/72 blev med virkning fra den 1. januar 2021 ophævet og erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/944 af 5. juni 2019 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ændring af direktiv 2012/27/EU (EUT 2019, L 158, s. 125), jf. artikel 72, stk. 1, i direktiv 2019/944.

Direktiv 2011/83/EU

- 12 17. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64) har følgende ordlyd:

»Definitionen af forbruger bør dække fysiske personer, der ikke handler som led i deres erhverv. I tilfælde af aftaler med dobbelt formål, hvor aftalen indgås dels som led i, og dels ikke som led i den pågældende persons erhverv, og det erhvervsmæssige formål er så begrænset, at det ikke er fremherskende i forbindelse med aftalen, bør den pågældende person imidlertid ligeledes betragtes som en forbruger.«

Direktiv 2019/944

- 13 Første betragtning til direktiv 2019/944 har følgende ordlyd:

»Der skal foretages en række ændringer i [direktiv 2009/72]. Direktivet bør af klarhedshensyn omarbejdes.«

- 14 Artikel 12 i direktiv 2019/944 med overskriften »Ret til at skifte og regler for skifterelaterede gebyrer« bestemmer i stk. 2 og 3:

»2. Medlemsstaterne sikrer, at i det mindste husholdningskunder og små virksomheder ikke opkræves skifterelaterede gebyrer.

3. Uanset stk. 2 kan medlemsstaterne tillade leverandører eller markedsdeltagere, der er aktive inden for aggregering, at opkræve kontraktopsigelsesgebyrer af kunder, der frivilligt opsiger tidsbegrænsede fastpriselektricitetsleveringskontrakter før deres udløb, forudsat at sådanne gebyrer er en del af en kontrakt, som en kunde frivilligt har indgået, og at kunden informeres tydeligt om gebyrerne, inden kontrakten indgås. Sådanne gebyrer skal være forholdsmæssige og må ikke overstige de direkte økonomiske tab for leverandøren eller den markedsdeltager, der er aktiv inden for aggregering, som følge af kundens opsigelse af kontrakten, herunder omkostningerne ved eventuelle bundtede investeringer eller ydelser, der allerede er leveret til kunden som led i kontrakten. Bevisbyrden for det direkte økonomiske tab påhviler leverandøren eller den markedsdeltager, der er aktiv inden for aggregering, og lovligheden af kontraktopsigelsesgebyrer overvåges af den regulerende myndighed eller af enhver anden kompetent national myndighed.«

Polsk ret

- 15 Ustawa – Prawo energetyczne (lov om energi), af 10. april 1997 (Dz. U. nr. 54, pos. 348) i den affattelse, som finder anvendelse i hovedsagen (herefter »energilovent«), bestemmer i artikel 4j, stk. 3a:

»Den endelige kunde kan opsige en aftale, der er indgået for en bestemt periode, på grundlag af hvilken virksomhed i energisektoren leverer gasbrændstoffer eller energi, uden at skulle afholde andre omkostninger eller anden kompensation end dem, der fremgår af aftalen, ved at indgive en skriftlig erklæring til virksomheden i energisektoren.«

- 16 Ustawa – Kodeks cywilny (den civile lovbog), af 23. april 1964 (Dz. U. nr. 16, pos. 93) i den affattelse, som finder anvendelse i hovedsagen (herefter »den civile lovbog«), bestemmer i artikel 483, stk. 1:

»Det kan i en aftale bestemmes, at kompensation for tab, der skyldes en manglende eller ikke behørigt opfyldt naturalydelse, forfalder til betaling med et bestemt beløb (en konventionalbod).«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 17 Den 18. marts 2017 indgik S.J. og leverandøren en kontrakt om levering af elektricitet (herefter »aftalen i hovedsagen«), hvortil var vedlagt et bilag 1 og de almindelige salgsbetingelser, som udgjorde en integrerende del heraf.
- 18 Denne aftales artikel 7, stk. 2, bestemte, at kontrakten blev indgået for en tidsbegrænset periode indtil den 31. december 2021, og at elforsyningen skulle påbegyndes den 1. januar 2018. Denne artikels stk. 6 præciserede, at kunden bl.a. i tilfælde af vedkommendes opsigelse af den nævnte aftale inden den i stk. 2 anførte dato var forpligtet til at betale en konventionalbod i overensstemmelse med principperne i punkt VI, stk. 1-3, i disse almindelige salgsbetingelser. I henhold til dette stk. 1 svarede størrelsen af denne bod til det uudnyttede elektricitetsprodukt, som kunden i samme aftale havde angivet som den »planlagte energimængde« for et givet leveringssted, til en enhedspris på 60 polske zloty (PLN) (ca. 14 EUR) pr. megawatttime (MWh). Den uudnyttede energimængde blev beregnet som summen af det anslåede gennemsnitlige energiforbrug for hver måned efter opsigelsen af aftalen i hovedsagen, og som var tilbage indtil udløbet af den periode, der er angivet i denne artikel 7, stk. 2. Elforbruget i henhold til forbrugsstedet var på 20 MWh om året, og elforbrugsstedet, der var præciseret i bilag 1 til denne aftale, var S.J.'s landbrugsbedrift.
- 19 Ved skrivelse af 5. maj 2017, der blev meddelt leverandøren den 8. maj 2017, meddelte S.J. sidstnævnte, at han trak sig ud af aftalen i hovedsagen ved at udøve den lovbestemte fortrydelsesret, der gælder for forbruger aftaler. Han fremlagde desuden en erklæring om afkald på retsvirkningerne af en aftale, der var indgået ved en fejl, og hævdede, at aftalen ikke var gyldig.
- 20 Ved skrivelse af 22. maj 2020 anførte leverandøren, at denne anså disse erklæringer for at være uden virkning. Leverandøren udstedte en debetnota, hvorved S.J. fik frist til den 7. juli 2020 til at betale et beløb på 4 700,22 PLN (ca. 1 128 EUR) i konventionalbod, en faktura dateret den 5. marts 2018 for et beløb på 254,33 PLN (ca. 61 EUR) og en berigtiget faktura af 8. januar 2020 for et beløb på 314,90 PLN (ca. 75 EUR) for energi leveret i perioden fra den 1. til den 10. januar 2018.
- 21 Idet S.J. nægtede at betale disse beløb, anlagde leverandøren sag ved Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (retten i første instans i Warszawa, Polen) med påstand om, at S.J. tilpligtedes at betale leverandøren disse beløb. Nævnte ret frifandt S.J. For det første fandt den, at S.J. ikke handlede i egenskab af forbruger, og at han derfor ikke lovligt kunne fortryde aftalen i hovedsagen på grundlag af lovgivningen om forbrugerbeskyttelse. I denne henseende bemærkede nævnte ret bl.a., at aftalen i hovedsagen angav S.J.'s landbrugsbedrift som forbrugssted, og at selv om S.J. ganske vist havde anført, at den købte energi ligeledes var beregnet til brug i hjemmet, var dette ikke tilstrækkeligt til at kvalificere S.J. som forbruger, idet denne aftale fastsatte, at den var bestemt til personer, der ikke var forbrugere. Ifølge den nævnte ret godtgjorde anvendelsen af et

tilbud til kunder, der ikke var forbrugere, nemlig i sig selv, at S.J. havde indgået aftalen i hovedsagen som erhvervsdrivende, og at denne aftale direkte vedrørte S.J.'s erhvervmæssige virksomhed, dvs. hans landbrugsbedrift.

- 22 Samme ret anvendte for det andet energilovens artikel 4j, stk. 3a, men fandt ikke desto mindre, at påstanden om betaling af konventionalboden ikke skulle tages til følge, eftersom en sådan bod i henhold til den civile lovbogs artikel 483, stk. 1, kun kan fastsættes i tilfælde af manglende eller mangelfuld opfyldelse af en naturalydelse, mens genstanden for køberens ydelse i forbindelse med salg af energi i det foreliggende tilfælde er en pengeydelse, nemlig betaling af prisen.
- 23 Desuden blev påstandene om betaling for den forbrugte energi afvist som ugrundede, idet leverandøren ikke havde leveret nogen energimængde.
- 24 Leverandøren iværksatte appel til prøvelse af nævnte dom ved Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen), som er den forelæggende ret. Leverandøren har bl.a. påberåbt sig en tilsidesættelse af energilovens artikel 4j, stk. 3a, og af artikel 483, stk. 1, i den civile lovbog.
- 25 Den forelæggende ret har anført, at det fremgår af S.J.'s erklæringer, at repræsentanter for en elektricitetsvirksomhed var mødt op på hans landbrugsbedrift den 18. marts 2017 og havde givet ham et tilbud om levering af elektricitet. Efter deres råd underskrev han de blanke formularer, der blev forelagt ham, og modtog i slutningen af april 2017 en kopi af den i hovedsagen omhandlede kontrakt, hvori oplysningerne og bilagene i første række var forskellige fra oplysningerne i det tilbud, han havde modtaget, og oplysninger vedrørende det forventede energiforbrug i anden række var blevet indført på en vilkårlig måde. Dette var grunden til, at han ved skrivelse af 5. maj 2017 gav udtryk for sit ønske om at fortryde denne aftale.
- 26 I denne sammenhæng ønsker den forelæggende ret for det første oplyst, om S.J. er erhvervsdrivende eller forbruger, og om hans fortrydelse følgelig var gyldig. I denne henseende har den forelæggende ret bl.a. anført, at Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (retten i første instans i Warszawa) fastslog, at aftalen i hovedsagen angav S.J.'s »landbrugsbedrift« som adressat, og at det udelukkende var på grundlag af denne aftales artikel 2, stk. 4, som fastsætter, at den nævnte aftale var rettet mod personer, der ikke var forbrugere, at sidstnævnte ret konkluderede, at S.J. ikke havde denne egenskab. Den forelæggende ret har ligeledes anført, at en landbruger i henhold til polsk ret skal anses for at være erhvervsdrivende, medmindre han driver sin landbrugsbedrift til eget brug.
- 27 Selv om egenskaben af forbruger eller erhvervsdrivende som omhandlet i direktiv 93/13 ifølge Domstolens praksis ganske vist skal fastlægges på grundlag af et funktionelt kriterium, der består i at bedømme, om det omhandlede kontraktforhold indgår i aktiviteter, der falder uden for deres erhverv, er en sådan funktionel sondring imidlertid ikke mulig i det foreliggende tilfælde, eftersom det er ubestrideligt, at aftalen i hovedsagen havde til formål at købe energi både til brug for den pågældende landbrugsbedrift og til brug i S.J.'s hjem. Det bemærkes i øvrigt, at aftaler med dobbelt formål ikke er nævnt i direktiv 93/13, og at Domstolen, selv om 17. betragtning til direktiv 2011/83 omhandler denne type aftale, bl.a. i dom af 20. januar 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), med henblik på at afgøre, om underskriveren af en sådan aftale kan anses for at være en forbruger, har lagt andre kriterier til grund end dem, der er anført i denne 17. betragtning.

- 28 Henset til disse forhold ønsker den forelæggende ret oplyst, hvordan begrebet »forbruger«[,,] som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 93/13[...] skal fortolkes, når den omhandlede aftale har et formål, der delvis er privat, delvis et erhvervsmæssigt.
- 29 Idet den forelæggende ret, henset til tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede kontrakt, konstaterer, at det var direktiv 2009/72, der er relevant for afgørelsen af den tvist, der er indbragt for den, har den for det andet anført, at muligheden for frit at skifte energileverandør og den her indeholdte særlige forbrugerbeskyttelse er blandt de principper, der er formuleret i dette direktiv, og at muligheden for at fortryde en aftale er tæt forbundet med et leverandørskifte. Muligheden for at pålægge kunden gebyrer i tilfælde af dennes opsigelse af en tidsbegrænset elektricitetsleveringskontrakt er imidlertid ifølge Kommissionen problematisk med hensyn til garantien for frit at kunne skifte energileverandør.
- 30 Det fulgte af artikel 3, stk. 7, i og bilag I til direktiv 2009/72, at en kunde, der er forbruger, ikke skal betale noget i tilfælde af leverandørskifte eller fortrydelse af aftalen. Endvidere indebærer denne artikel 3, stk. 7, at det skal sikres, at en forbruger let kan skifte leverandør og dette på en ikke-diskriminerende måde med hensyn til priser samt uden at de pålagte økonomiske ulemper udgør et middel til vilkårlig forskelsbehandling af de øvrige leverandører, således at kunden reelt ikke kan skifte leverandør.
- 31 Energilovens artikel 4, stk. 3a, der fastsætter muligheden for at pålægge en kunde gebyrer i tilfælde af førtidig opsigelse af en tidsbegrænset kontrakt, indeholder imidlertid ikke en undtagelse for forbrugerne. Der opstår således det spørgsmål, om denne lov er i strid med direktiv 2009/72, nærmere bestemt det høje forbrugerbeskyttelsesniveau, der er fastsat i punkt 1, litra a) og e), i bilag I til dette direktiv, og som er omhandlet i 51. betragtning til dette direktiv. I denne henseende har den forelæggende ret fremhævet, at den polske lovgivning tillader pålæggelse af konventionalbod, men ikke fastsætter kriterier for beregningen heraf, navnlig med hensyn til proportionaliteten i forhold til omkostningerne, de påløbne risici eller den lidte skade, hvilket er i strid med de krav, der bl.a. er fastsat i nævnte direktivs artikel 3, stk. 7. I praksis kan sådanne bøder svare til de omkostninger, der potentielt opkræves for den aftalte energiforsyning, hvilket reelt ville udelukke muligheden for at opsiges sådanne aftaler.
- 32 På denne baggrund har Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Finder artikel 2, litra b) og c), i [direktiv 93/13] og definitionen af [begrebet] [»]forbruger[«] indeholdt deri og i 17. betragtning [til] [direktiv 2011/83] også anvendelse på en landbruger, der indgår en kontrakt om køb af elektricitet både til landbruget og til privat brug i husholdningen[?]
- 2) Skal artikel 3, stk. 5 og 7, i 51. betragtning til samt punkt 1, litra a) og e), i bilag [I] til [direktiv 2009/72], hvorefter forbrugerne ikke skal pålægges omkostninger ved opsigelse af en energileveringskontrakt, fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for at pålægge elektricitetskunde, som er forbruger, en konventionalbod for opsigelse af en kontrakt om elektricitetslevering indgået for en bestemt periode (artikel 4j, stk. 3a, i energiloven af 10. april 1997)[?]

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 33 Det skal indledningsvis bemærkes, at selv om den forelæggende ret i ordlyden af det første spørgsmål ikke alene har henvist til artikel 2, litra b), i direktiv 93/13, som definerer begrebet »forbruger« som omhandlet i dette direktiv, men ligeledes til denne artikels litra c), der definerer begrebet »erhvervsdrivende« som omhandlet i det nævnte direktiv, fremgår det ligeledes af denne ordlyd og af begrundelsen for anmodningen om præjudiciel afgørelse, at denne ret alene ønsker en fortolkning af begrebet »forbruger«.
- 34 Under disse omstændigheder skal det lægges til grund, at den forelæggende ret med det første spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 2, litra b), i direktiv 93/13, sammenholdt med 17. betragtning til direktiv 2011/83, skal fortolkes således, at en landbruger, som indgår en aftale om køb af elektricitet, som er bestemt til både hans landbrugsbedrift og til husholdningsbrug, er omfattet af begrebet »forbruger« i denne bestemmelses forstand.
- 35 I henhold til artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 er en »forbruger« en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv.
- 36 I denne henseende har Domstolen gentagne gange fastslået, at begrebet »forbruger« som omhandlet i denne artikel 2, litra b), har en objektiv karakter og er uafhængigt af den konkrete viden, som den pågældende person kan have, eller de oplysninger, som denne person faktisk besidder. Den nævnte persons egenskab af »forbruger« skal således vurderes på grundlag af et funktionelt kriterium, der består i at bedømme, om det pågældende kontraktforhold indgår i aktiviteter, der falder uden for vedkommendes erhverv (jf. i denne retning kendelse af 19.11.2015, Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, præmis 27, og dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 37 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt og i bekræftende fald i hvilke tilfælde en person, der har indgået en aftale med dobbelt formål, nemlig en aftale om en vare eller en tjenesteydelse, der delvis vedrører den pågældendes erhvervsmæssige virksomhed, og som derfor kun delvist ligger uden for denne virksomhed, ikke desto mindre kan være omfattet af begrebet »forbruger« som omhandlet i nævnte artikel 2, litra b), har Domstolen allerede fastslået, at selv om ordlyden af denne bestemmelse ikke i sig selv gør det muligt at fastslå dette, udelukker den sammenhæng, hvori den nævnte bestemmelse indgår, ikke, at en fysisk person, der indgår en sådan aftale, i visse tilfælde kan kvalificeres som »forbruger« som omhandlet i samme bestemmelse (jf. i denne retning dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 31-39).
- 38 I denne henseende har Domstolen fastslået, at der med henblik på at sikre overholdelsen af de formål, som EU-lovgiver forfølger på området for forbrugeraftaler, og sammenhængen i EU-retten navnlig skal tages hensyn til begrebet »forbruger« i 17. betragtning til direktiv 2011/83, som udtrykker EU-lovgivers hensigt med hensyn til definitionen af begrebet »forbruger« i tilfælde af aftaler med dobbelt formål, hvoraf fremgår, at når aftalen indgås med formål, der kun delvist indgår i den pågældende persons erhvervsmæssige virksomhed, og det erhvervsmæssige formål er så begrænset, at det ikke er fremherskende i forbindelse med aftalen som helhed, bør den pågældende person betragtes som en forbruger (jf. i denne retning dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 40-45).

- 39 Domstolen bemærkede endvidere, at den præceptive karakter af bestemmelserne i direktiv 93/13 og de særlige behov for forbrugerbeskyttelse kræver, at der anlægges en bred fortolkning af begrebet »forbruger« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, litra b), for at sikre direktivets effektive virkning (jf. i denne retning dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 46).
- 40 I denne sammenhæng har Domstolen ligeledes fremhævet, at for så vidt som artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 har til formål at beskytte forbrugerne, når der foreligger urimelige kontraktvilkår, kan den snævre fortolkning af begrebet »forbruger«, som blev lagt til grund i dom af 20. januar 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), med henblik på fastlæggelsen af rækkevidden af de fravigende kompetenceregler, der er fastsat i artikel 13-15 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1972, L 299, s. 32), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention, når der er tale om aftaler med dobbelt formål, ikke overføres analogt på begrebet »forbruger« som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 (dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 51).
- 41 Henset til disse forhold fastslog Domstolen, at artikel 2, litra b), i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en person, som har indgået en aftale om et lån, der delvist skal bruges til vedkommendes erhvervsmæssige virksomhed og delvist til formål, der ligger uden for denne virksomhed, sammen med en anden låntager, der ikke handler som led i sit erhverv, henhører under begrebet »forbruger« i denne bestemmelses forstand, når det erhvervsmæssige formål er så begrænset, at det ikke er fremherskende i forbindelse med aftalen som helhed (jf. i denne retning dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 53).
- 42 Det følger af det ovenstående, at det med henblik på at afgøre, om en fysisk person, der indgår en af direktiv 93/13 omfattet aftale med dobbelt formål, ikke handler som led i sit erhverv og følgelig er omfattet af begrebet »forbruger« som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 93/13, skal undersøges, om det erhvervsmæssige formål med denne aftale er så begrænset, at det ikke er fremherskende i forbindelse med aftalen som helhed.
- 43 I henhold til fast retspraksis er den nationale ret, for hvilken der verserer en tvist om en aftale, som kan være omfattet af anvendelsesområdet for dette direktiv, forpligtet til under hensyntagen til samtlige beviser og navnlig denne aftales vilkår at efterprøve, om den pågældende person kan kvalificeres som »forbruger« i nævnte direktivs forstand. For at kunne gøre dette skal den nationale ret tage hensyn til alle de omstændigheder i den foreliggende sag, og navnlig arten af de varer eller tjenesteydelser, der er genstand for den pågældende aftale, som kan godtgøre, med hvilket formål denne vare eller tjenesteydelse er erhvervet (dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).
- 44 Det samme gør sig gældende, når der er tale om en aftale med dobbelt formål med henblik på vurderingen af dels omfanget af hver af disse to dele i forbindelse med en sådan aftale som helhed, dels aftalens fremherskende formål. Når der er tale om en aftale med dobbelt formål, påhviler det således den nationale ret at undersøge alle omstændighederne omkring den omhandlede aftale og på grundlag af de objektive beviser, den råder over, at vurdere, i hvilket omfang det erhvervsmæssige eller det ikke-erhvervsmæssige formål med denne aftale er fremherskende i forbindelse med aftalen som helhed (jf. analogt dom af 8.6.2023, YYY. (Begrebet »forbruger«), C-570/21, EU:C:2023:456, præmis 56-58).

- 45 Selv om der skal tages hensyn til vilkårene i den pågældende aftale, er de derfor ikke i sig selv tilstrækkelige til at afgøre, om den pågældende fysiske person ved at indgå en sådan aftale med dobbelt formål ikke handler som led i sit erhverv. Henset til genstanden for den i hovedsagen omhandlede aftale, som vedrører køb af elektricitet, skal det imidlertid præciseres, at et skøn over det årlige elektricitetsforbrug, som parterne forventer vil være højt, kan vise, at det erhvervsmæssige formål er fremherskende, hvorimod et lavt skøn over forbruget sandsynligvis vil vise, at det fremherskende formål er husholdningsbrug.
- 46 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 2, litra b), i direktiv 93/13, sammenholdt med 17. betragtning til direktiv 2011/83, skal fortolkes således, at begrebet »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse omfatter en landbruger, som indgår en aftale om køb af elektricitet, som er bestemt til både landbrugerens landbrugsbedrift og til husholdningsbrug, når det erhvervsmæssige formål med denne aftale er så begrænset, at det ikke er fremherskende i forbindelse med den nævnte aftale som helhed.

Det andet spørgsmål

- 47 Indledningsvis bemærkes, at det ikke fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, hvorledes fortolkningen af artikel 3, stk. 5, i direktiv 2009/72, der er omhandlet i ordlyden af det andet spørgsmål, er relevant for afgørelsen af tvisten i hovedsagen. I henhold til stk. 5, litra a) og b), sikrer medlemsstaterne nemlig dels, at det er muligt for kunder, samtidig med at aftalens betingelser overholdes, der ønsker at skifte leverandør, at få den/de pågældende operatør(er) til at effektuere dette skifte inden for tre uger, dels at kunderne har ret til at modtage alle relevante oplysninger om deres forbrug, idet alle kunder på en ikke-diskriminerende måde sikres denne ret med hensyn til priser, indsats eller tid.
- 48 Det fremgår imidlertid af denne anmodning, at aftalen i hovedsagen blev opsagt, inden den trådte i kraft, og inden den mindste levering af elektricitet i henhold hertil havde fundet sted. Under disse omstændigheder og i mangel af en forklaring fra den forelæggende ret i denne henseende er der intet, der angiver, hvorledes tvisten i hovedsagen vedrører et tilfælde af leverandørskifte. Der er heller intet, der tyder på, at denne tvist vedrører leverandørens videregivelse af forbrugsdata. I øvrigt er den ret til let at skifte leverandør, som i henhold til artikel 2, nr. 12), i direktiv 2009/72, sammenholdt med direktivets artikel 33, siden den 1. juli 2007 er tillagt alle kunder som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 7), og med hensyn til hvilken den forelæggende ret har givet udtryk for den tvivl, der begrundes dens andet spørgsmål, specifikt fastsat i nævnte direktivs artikel 3, stk. 7, som også er genstand for dette spørgsmål.
- 49 Den ønskede fortolkning af punkt 1, litra e), i bilag I til direktiv 2009/72, som ligeledes er omhandlet i ordlyden af det andet spørgsmål, forekommer heller ikke nødvendig med henblik på afgørelsen af tvisten i hovedsagen. Denne bestemmelse omhandler nemlig det tilfælde, hvor der sker et skifte af leverandør, mens det, som det er fastslået i denne doms foregående præmis, ikke fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, hvorledes denne tvist vedrører et sådant tilfælde.
- 50 Det skal dernæst bemærkes, at begrebet »forbruger«, som den forelæggende ret har anvendt i ordlyden af det andet spørgsmål, ikke er defineret i direktiv 2009/72, men at Domstolen allerede har fastslået, at eftersom det modsatte ikke er anført i en given bestemmelse i dette direktiv, har dette udtryk i direktivet en vid betydning og omfatter principielt enhver »endelig kunde« som

omhandlet i nævnte direktivs artikel 2, nr. 9), dvs. både »privatkunder« som omhandlet i denne artikel 2, nr. 10), og »erhvervskunder« som omhandlet i nævnte artikel 2, nr. 11) (jf. i denne retning dom af 11.1.2024, G (Gebyr for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 35).

- 51 Det fremgår imidlertid af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at det er rækkevidden af den foranstaltning, der er fastsat i punkt 1, litra a), femte led, i bilag I til direktiv 2009/72, der er kernen i den forelæggende rets spørgsmål. Som det fremgår af dette direktivs artikel 3, stk. 7, sidste punktum, vedrører dette bilag I imidlertid nærmere bestemt »privatkunder« som omhandlet i nævnte direktivs artikel 2, nr. 10).
- 52 Endelig fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at den i hovedsagen omhandlede aftale er blevet indgået ikke alene for en tidsbegrænset periode, men ligeledes til en fast pris for hele aftalens varighed.
- 53 Henset til disse forhold skal det fastslås, at den forelæggende ret med det andet spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 3, stk. 7, og artikel 3, stk. 1, litra a), i bilag I til direktiv 2009/72, sammenholdt med 51. betragtning til dette direktiv, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, som tillader, at en privatkunde pålægges en konventionalbod, når denne opsiges en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid.
- 54 Med henblik på fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse skal der ikke alene tages hensyn til dens ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (dom af 7.6.2005, VEMW m.fl., C-17/03, EU:C:2005:362, præmis 41, og af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 32).
- 55 Hvad i første række angår ordlyden af de bestemmelser, som ønskes fortolket, skal det bemærkes, at artikel 3, stk. 7, i direktiv 2009/72 pålægger medlemsstaterne at træffe passende foranstaltninger til at beskytte de endelige kunder, sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, især for så vidt angår gennemsigtighed i kontraktbetingelser og -vilkår, almindelig information og ordninger for bilæggelse af tvister og at sikre, at privilegerede kunder reelt let kan skifte til en ny leverandør. Det tilføjes i denne bestemmelse, at disse foranstaltninger med hensyn til i det mindste privatkunder omfatter de tiltag, der omhandles i bilag I til dette direktiv.
- 56 Som det fremgår af punkt 1, litra a), femte led, i bilag I, omfatter disse foranstaltninger tiltag, der har til formål at sikre, at kunderne har ret til en kontrakt indgået med deres elleverandør, idet der i kontrakten angives, »hvorvidt det er muligt at opsiges kontrakten uden omkostninger«.
- 57 Det fremgår imidlertid af en sammenligning af de forskellige sprogversioner af direktiv 2009/72, at det udelukkende er i den franske sprogversion, at denne bestemmelse synes at angive, at medlemsstaterne, i det mindste for så vidt angår privatkunder, skal træffe foranstaltninger, der skal sikre, at den kontrakt, som kunderne indgår med deres elleverandør, fastsætter deres ret til at opsiges kontrakten uden omkostninger. I alle de øvrige sprogversioner af dette direktiv begrænser den nævnte bestemmelse sig nemlig til i det væsentlige at angive, at medlemsstaterne for så vidt angår i det mindste privatkunder skal træffe foranstaltninger, der skal sikre, at kunderne har ret til en kontrakt med deres elleverandør, idet der i kontrakten angives, om det er muligt at opsiges kontrakten uden omkostninger.

- 58 Det følger imidlertid af fast retspraksis, at den formulering, der er anvendt i en sprogversion af en EU-retlig bestemmelse, ikke kan tjene som eneste grundlag for bestemmelsens fortolkning eller i denne henseende tillægges større betydning end de øvrige sprogversioner. Nødvendigheden af en ensartet anvendelse og dermed fortolkning af en EU-retsakt udelukker nemlig, at denne betragtes isoleret i en af sine versioner, idet det tværtimod er påkrævet, at den fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er en del af (dom af 30.6.2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 59 Det skal i øvrigt bemærkes, at sidste afsnit i punkt 1, litra a), i bilag I til direktiv 2009/72 præciserer, at kontraktbetingelserne skal være rimelige og velkendte på forhånd, og at de oplysninger, der er opregnet i denne bestemmelse, under alle omstændigheder bør gives forud for kontraktens indgåelse eller bekræftelse.
- 60 Det følger af disse forhold, at ordlyden af artikel 3, stk. 7, i og punkt 1, litra a), i bilag I til direktiv 2009/72 angiver, at medlemsstaterne, i det mindste for så vidt angår privatkunder, skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at disse kunder, hvis de ønsker det, reelt let kan skifte leverandør. Endvidere skal de træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at kontraktvilkårene er rimelige, er affattet i klare vendinger og velkendte på forhånd, således at kunden kan forstå rækkevidden heraf inden undertegnelsen af kontrakten og frit og på et oplyst grundlag kan give sit samtykke hertil og således opfylde den betingelse om gennemsigtighed, som denne formulering pålægger, og sikre, at der findes en tvistbilæggelsesmekanisme, som kan indtræde mellem forbrugerne og deres elektricitetsleverandør.
- 61 Ordlyden af disse bestemmelser gør det derimod ikke muligt at afgøre, om de udelukker medlemsstaternes mulighed for i deres nationale lovgivning at fastsætte, at en privatkunde kan pålægges en konventionalbod, når denne opsiger en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid.
- 62 I denne henseende skal det navnlig bemærkes, at den omstændighed, at en national lovgivning tillader, at en sådan aftale fastsætter, at der skal betales en konventionalbod i tilfælde af kundens førtidige opsigelse heraf, ikke nødvendigvis er til hinder for, at denne kunde reelt let kan skifte leverandør, således som det er fastsat i ordlyden af artikel 3, stk. 7, i direktiv 2009/72, for så vidt som denne lovgivning indeholder de instrumenter, der gør det muligt at sikre overholdelsen af de betingelser, der er nævnt i denne doms præmis 60, og navnlig at kontrollere en sådan bods størrelse (jf. analogt dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 37). Det er nemlig snarere dette beløb end selve eksistensen af en sådan bod i princippet, der kan være til hinder for et sådant leverandørskifte.
- 63 Hvad i anden række angår den sammenhæng, hvori artikel 3, stk. 7, i og punkt 1, litra a), i bilag I til direktiv 2009/72 indgår, bemærkes indledningsvis, at dette direktivs artikel 3, stk. 5, præciserer, at skifte af leverandør skal ske under overholdelse af betingelserne i kontrakterne. I samme retning pålægger det nævnte direktivs artikel 37, stk. 1, litra l), de regulerende myndigheder at respektere kontraktfrihed hvad angår afbrydelige forsyningskontrakter samt langtidskontrakter, såfremt de er forenelige med EU-retten og i overensstemmelse med Unionens politikker.
- 64 Dernæst er det korrekt, at medlemsstaterne i henhold til punkt 1, litra e), i bilag I til direktiv 2009/72, sammenholdt med direktivets artikel 3, stk. 7, for så vidt angår i det mindste privatkunder skal træffe foranstaltninger, der har til formål at sikre, at disse kunder »ikke skal

betale for at skifte leverandør«. Det kan imidlertid ikke heraf udledes, at direktiv 2009/72 principielt er til hinder for, at der pålægges en konventionalbod i tilfælde af en privatkundes opsigelse af en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid.

- 65 Hvis det antages, at punkt 1, litra e), i bilag I til direktiv 2009/72 indebærer, at en privatkunde, selv når denne opsiges en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid, aldrig kan pålægges en konventionalbod, ville dette nemlig være i strid med ordlyden af punkt 1, litra a), femte led, i dette bilag I i størstedelen af dets sprogversioner og, afhængigt af den anvendte sprogversion heraf, fratage sidstnævnte bestemmelse dens effektive virkning eller behæfte direktiv 2009/72 med en selvmodsigelse.
- 66 Såfremt en EU-retlig bestemmelse kan fortolkes på flere måder, skal den fortolkning, som kan sikre bestemmelsens effektive virkning, foretrækkes (dom af 24.2.2000, Kommissionen mod Frankrig, C-434/97, EU:C:2000:98, præmis 21, og af 23.11.2023, EVN Business Service m.fl., C-480/22, EU:C:2023:918, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis). Ifølge et almindeligt fortolkningsprincip skal en EU-retsakt i videst muligt omfang fortolkes således, at dens gyldighed ikke drages i tvivl (dom af 4.10.2001, Italien mod Kommissionen, C-403/99, EU:C:2001:507, præmis 37, og af 21.9.2023, Stappert Deutschland, C-210/22, EU:C:2023:693, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).
- 67 Det skal derfor fastslås, at de eventuelle gebyrer for skifte af leverandør, der er omhandlet i punkt 1, litra e), i bilag I til direktiv 2009/72, adskiller sig fra de omkostninger forbundet med opsigelsen af en kontrakt, som er omhandlet i denne bestemmelses litra a), og at punkt 1, litra e), i dette bilag I principielt ikke udelukker, at medlemsstaterne bevarer muligheden for i deres nationale lovgivning at fastsætte, at en privatkunde kan pålægges en konventionalbod, når denne opsiges en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid.
- 68 Det er i øvrigt i denne retning, at EU-lovgiver udtrykkeligt har udtalt sig, da man vedtog direktiv 2019/944 – således som det utvetydigt fremgår af artikel 12, stk. 2 og 3, i direktiv 2019/944 – som i overensstemmelse med første betragtning hertil udgør en omarbejdning af direktiv 2009/72, og som siden den 1. januar 2021 har erstattet dette direktiv.
- 69 Endelig anføres det for det første i 51. betragtning til direktiv 2009/72 blot, at direktivet bør fokusere på forbrugernes interesser, og at ydelsernes kvalitet bør være en central del af elektricitetsvirksomhedernes ansvar, for det andet, at det er nødvendigt at styrke og sikre forbrugernes eksisterende rettigheder, og dette bør indebære øget gennemsigtighed, for det tredje, at forbrugerbeskyttelse bør sikre, at alle forbrugere på bredere europæisk plan drager fordel af et konkurrencebaseret marked, og for det fjerde, at forbrugerrettighederne bør håndhæves af medlemsstaterne, eller hvis en medlemsstat har fastsat dette, af de regulerende myndigheder. Denne betragtning indeholder således ingen holdepunkter for principielt at fratage medlemsstaterne muligheden for i deres nationale lovgivning at fastsætte, at en privatkunde kan pålægges en konventionalbod, når denne opsiges en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid.
- 70 Det fremgår derimod af 52. betragtning til dette direktiv, at forbrugerne bør råde over klare og forståelige oplysninger om deres rettigheder i forhold til energisektoren, og det præciseres i 54. betragtning til direktivet, at de ordninger for bilæggelse af tvister, som er fastsat i medfør af nævnte direktivs artikel 3, stk. 7, skal være til fordel for alle forbrugere.

- 71 Det må derfor konstateres, at det ikke fremgår af den sammenhæng, hvori artikel 3, stk. 7, i og punkt 1, litra a), i bilag I til direktiv 2009/72 indgår, at disse bestemmelser principielt er til hinder for en national lovgivning, som tillader, at en privatkunde pålægges en konventionalbod, når denne opsiger en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid. Det følger derimod i det væsentlige af denne sammenhæng, at en sådan national lovgivning, således som det allerede fremgår af ordlyden af de bestemmelser, der skal fortolkes, skal sikre, at kunder, og navnlig privatkunder, har ret til at vælge leverandør, og at de skal have klare og forståelige oplysninger om deres rettigheder og have mulighed for at sikre overholdelsen af disse rettigheder inden for rammerne af en tvistbilæggelsesmekanisme (jf. analogt dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 44).
- 72 I tredje række har Domstolen med hensyn til formålet med direktiv 2009/72 allerede fastslået, at det følger af dette direktivs artikel 1, at direktivet har til formål at fastsætte fælles regler for produktion, transmission, distribution og forsyning af elektricitet samt for forbrugerbeskyttelse med henblik på at forbedre og integrere konkurrencebaserede elektricitetsmarkeder i EU. I denne forbindelse tilsigter dette direktiv, således som det fremgår af tredje, syvende og ottende betragtning hertil, bl.a. at etablere et helt åbent og konkurrencebaseret indre marked for elektricitet, hvor alle forbrugere frit kan vælge leverandør, og alle leverandører frit kan levere deres produkter til deres kunder, at fremme konkurrencen på det indre marked for at sikre elektricitetsforsyning til den mest konkurrencedygtige pris samt at skabe ensartede vilkår på dette marked med henblik på at gennemføre det indre marked for elektricitet (dom af 11.1.2024, G (Gebyr for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).
- 73 Det skal i denne henseende bemærkes, at Domstolen ligeledes allerede har fastslået, at tidsbegrænsede fastpriselektricitetsleveringskontrakter kan sikre beskyttelsen af kunderne ved at garantere dem en lav og stabil elpris, idet forbrugerne får sikkerhed for, at de omkostninger, de skal afholde, ikke varierer i hele kontraktens varighed. Med henblik på at imødegå forpligtelserne i henhold til sådanne kontrakter kan den pågældende elleverandør have påtaget sig specifikke omkostninger, der for denne leverandør kan medføre yderligere omkostninger i forhold til en tidsbegrænset fastpriskontrakt og en kontrakt uden fast pris, navnlig med henblik på at beskytte sig mod de ustabile priser på engrosmarkedet. Muligheden for at tillade, at kunden kan pålægges en konventionalbod, når vedkommende opsiger denne type tidsbegrænset fastpriskontrakt før tid, kan således gøre det muligt for leverandøren at udligne de særlige omkostninger, som den pågældende har som følge af denne type kontrakt, hvorved det undgås, at denne leverandør skal overvælte den finansielle risiko, der er forbundet med en sådan type kontrakt, på alle sine kunder, hvilket kunne medføre en stigning i prisen på elektricitet for disse kunders vedkommende, og hvilket i sidste ende ville være i strid med formålet om at sikre forbrugerne den mest konkurrencedygtige pris (dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 47).
- 74 Domstolen tilføjede, at der imidlertid ligeledes skal tages hensyn til det formål af almen interesse, der forfølges med direktiv 2009/72, om at gennemføre det indre marked for elektricitet samt de mere specifikke formål, der er omtalt i 51. og 57. betragtning til dette direktiv, om at give forbrugerne mulighed for at drage fordel af et konkurrencebaseret og liberaliseret marked. Den fastslog således, at gennemførelsen af disse formål ville blive skadet, hvis en national lovgivning gjorde det muligt at pålægge konventionalboder, der ikke har nogen sammenhæng med de omkostninger, som er forårsaget af kontrakten, men som ikke er fuldstændigt afdraget som følge af den førtidige opsigelse heraf. Sådanne boder kan nemlig kunstigt afskrække de pågældende kunder fra at opsigelse tidsbegrænsede fastpriselektricitetsleveringskontrakter før tid med henblik

på at skifte leverandør og således hindre dem i fuldt ud at drage fordel af et konkurrencebaseret og liberaliseret indre marked for elektricitet (jf. i denne retning dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 48).

- 75 Disse betragtninger, som Domstolen har fremsat i forbindelse med en sag vedrørende en erhvervskundes opsigelse af en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid, kan således overføres på en aftale af samme art, der er indgået med en privatkunde, idet direktiv 2009/72 for så vidt angår de formål, der er nævnt i denne doms præmis 72-74, ikke sonderer alt efter den pågældende forbrugers karakter.
- 76 Det fremgår således af formålene med direktiv 2009/72, at medlemsstaterne principielt skal have mulighed for i deres nationale lovgivning at fastsætte, at en privatkunde kan pålægges en konventionalbod, når denne opsiges en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid, forudsat at de almindelige betingelser, der følger af dette direktiv, og som navnlig vedrører den nødvendige oplysning af denne kunde og, at der findes en tvistbilæggelsesmekanisme, er opfyldt.
- 77 Idet det andet spørgsmål ifølge den forelæggende rets oplysninger vedrører en national lovgivning, der gør det muligt at pålægge konventionalbod, men uden at fastsætte kriterier for beregningen heraf, navnlig med hensyn til proportionaliteten af omkostningerne, de påløbne risici eller den lidte skade, skal det imidlertid endvidere præciseres, at selv om direktiv 2009/72 ikke indeholder nogen angivelse i denne henseende, skal medlemsstaterne i overensstemmelse med fast retspraksis udøve deres kompetence under overholdelse af EU-retten, og de må herved således ikke skade den effektive virkning af direktiv 2009/72 (dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 78 Den effektive virkning af direktiv 2009/72 ville imidlertid blive bragt i fare, hvis den administrative myndighed eller retsinstans, for hvilken en tvist er indbragt, som led i den tvistbilæggelsesmekanisme, som medlemsstaterne har pligt til at fastsætte i henhold til dette direktiv, til fordel for elforbrugerne ikke kunne vurdere størrelsen af en konventionalbod som den i hovedsagen omhandlede og i givet fald anordne nedsættelse eller annulation heraf, hvis denne bod, henset til samtlige omstændigheder i den foreliggende sag, fremstår uforholdsmæssigt stor i forhold til de omkostninger, som en aftale som den i hovedsagen omhandlede har forårsaget, men som ikke er fuldstændigt afdraget som følge af den førtidige opsigelse heraf, således at nævnte bod i praksis fratager den endelige kundes ret til frit at vælge leverandør sit indhold og skader de formål med det nævnte direktiv, der er omtalt i nærværende doms præmis 72 og 74 (jf. analogt dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 51).
- 79 Selv om denne vurdering af, om en sådan konventionalbod er forholdsmæssig, alene tilkommer den nationale myndighed, der er forelagt en eventuel tvist, skal det ikke desto mindre med henblik på at give den forelæggende ret en hensigtsmæssig besvarelse indikeres, at der med henblik på nævnte vurdering bl.a. kan tages hensyn til den pågældende kontrakts oprindelige løbetid, som fortsat skulle forløbe på tidspunktet for opsigelsen af kontrakten, den mængde elektricitet, som var blevet købt med henblik på gennemførelsen af denne kontrakt, men som forbrugeren i sidste ende ikke bruger, samt de midler, som en rimeligt påpasselig leverandør ville råde over for at begrænse eventuelle økonomiske tab, som vedkommende ville lide som følge af denne førtidige opsigelse (jf. analogt dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 52).

- 80 Det følger af det ovenstående, at artikel 3, stk. 7, i og punkt 1, litra a), i bilag I til direktiv 2009/72, sammenholdt med 51. betragtning til dette direktiv, ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, for så vidt som en sådan lovgivning sikrer, at den konventionalbod, der kan fastsættes i henhold til denne lovgivning, er rimelig, klar, velkendt på forhånd og frivilligt aftalt, og at der er en mulighed for administrativ eller retslig prøvelse, inden for rammerne af hvilken den myndighed, der behandler sagen, kan vurdere, om denne bod er forholdsmæssig, henset til samtlige omstændigheder i den foreliggende sag, og i givet fald pålægge en nedsættelse eller ophævelse heraf (jf. analogt dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 55).
- 81 Med henblik på at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar skal det for det første præciseres, at det, henset til denne fortolkning, er uden betydning, om S.J. inden for rammerne af tvisten i hovedsagen kvalificeres som »privatkunde« som omhandlet i artikel 2, nr. 10), i direktiv 2009/72 eller som »erhvervskunde« som omhandlet i direktivets artikel 2, nr. 11), idet en lignende fortolkning finder anvendelse, når det drejer sig om en erhvervskundes opsigelse af en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt før tid (jf. i denne retning dom af 11.1.2024, G (Gebyrer for førtidig opsigelse), C-371/22, EU:C:2024:21, præmis 55).
- 82 Når dette er sagt, og for det andet, berører den nævnte fortolkning, i overensstemmelse med punkt 1 i bilag I til direktiv 2009/72, ikke de rettigheder, som en kunde såsom S.J. i givet fald kan udlede af EU-lovgivningen om forbrugerbeskyttelse, navnlig af direktiv 93/13, hvis denne kunde i øvrigt er omfattet af begrebet »forbruger«, som omhandlet i sidstnævnte direktivs artikel 2, litra b).
- 83 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 7, i og punkt 1, litra a), i bilag I til direktiv 2009/72, sammenholdt med 51. betragtning til dette direktiv, skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for en national lovgivning, hvorefter en privatkunde, i tilfælde af vedkommendes førtidige opsigelse af en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt, er forpligtet til at betale den konventionalbod, der er fastsat i kontrakten, for så vidt som denne lovgivning dels sikrer, at en sådan konventionalbod er rimelig, klar, velkendt på forhånd og frivilligt aftalt, dels fastsætter en mulighed for administrativ eller retslig prøvelse, inden for rammerne af hvilken den myndighed, der behandler sagen, kan vurdere, om denne bod er forholdsmæssig, henset til samtlige omstændigheder i den foreliggende sag, og i givet fald pålægge en nedsættelse eller ophævelse heraf. Denne fortolkning berører ikke de rettigheder, som en sådan kunde i givet fald kan udlede af EU-lovgivningen om forbrugerbeskyttelse, navnlig af direktiv 93/13, hvis denne kunde i øvrigt er omfattet af begrebet »forbruger« som omhandlet i sidstnævnte direktivs artikel 2, litra b).

Sagsomkostninger

- 84 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 2, litra b), i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler, sammenholdt med 17. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF,

skal fortolkes således, at

begrebet »forbruger« som omhandlet i denne bestemmelse omfatter en landbruger, som indgår en aftale om køb af elektricitet, som er bestemt til både landbrugerens landbrugsbedrift og til husholdningsbrug, når det erhvervsmæssige formål med denne aftale er så begrænset, at det ikke er fremherskende i forbindelse med den nævnte aftale som helhed.

- 2) Artikel 3, stk. 7, og punkt 1, litra a), i bilag I til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/72/EF af 13. juli 2009 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ophævelse af direktiv 2003/54/EF, sammenholdt med 51. betragtning til direktiv 2009/72,

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser ikke er til hinder for en national lovgivning, hvorefter en privatkunde i tilfælde af vedkommendes førtidige opsigelse af en tidsbegrænset fastpriselektricitetsleveringskontrakt er forpligtet til at betale den konventionalbod, der er fastsat i kontrakten, for så vidt som denne lovgivning dels sikrer, at en sådan konventionalbod er rimelig, klar, velkendt på forhånd og frivilligt aftalt, dels fastsætter en mulighed for administrativ eller retslig prøvelse, inden for rammerne af hvilken den myndighed, der behandler sagen, kan vurdere, om denne bod er forholdsmæssig, henset til samtlige omstændigheder i den foreliggende sag, og i givet fald pålægge en nedsættelse eller ophævelse heraf. Denne fortolkning berører ikke de rettigheder, som en sådan kunde i givet fald kan udlede af EU-lovgivningen om forbrugerbeskyttelse, navnlig af direktiv 93/13, hvis denne kunde i øvrigt er omfattet af begrebet »forbruger« som omhandlet i sidstnævnte direktivs artikel 2, litra b).

Underskrifter